

ЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БАКАЛАВР» ЯК ОДНОГО З РІВНІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Михайлюк Н.В.

*старший викладач кафедри українознавства і мовної підготовки
іноземних громадян*

**Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, м. Харків**

Освіта – це процес отримання інформації та навичок, необхідних для створення фундаменту, який знадобиться в житті. Право на нього гарантує наша конституція. Освіта буває як загальною, так і професійною.

Професійну освіту можуть дати коледжі, училища, технікуми, вузи. Людина отримує базові знання з різних предметів під час навчання в школі, але рівень цих знань не може вказувати на її грамотність, освіченість. Цього просто недостатньо для того, щоб людину назвали «висококваліфікований фахівець» в майбутньому.

Через високий рівень розвитку науки і техніки, збільшення обсягу інформації, людина змушена прагнути до отримання знань, які необхідні для того, щоб впоратися з новинками в тій чи іншій сфері діяльності. Тобто, тільки завдяки знанням, отриманим в вузі, можна отримати можливість стати професіоналами своєї справи, свого ремесла. Завдяки вищій освіті людина не тільки отримує необхідні знання, а й стає володарем не менш значимих навичок. Закінчивши навчання в університеті, людина несе в собі додаткову інформацію в різних галузях, заслужено вважаючи себе по-справжньому освіченою людиною. Будучи студентом, людина здобуває інформацію, шукає необхідні для роботи джерела знань, обробляє і аналізує цю інформацію [9].

Закон України «Про вищу освіту» (Стаття 1) визначає вищу освіту як сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Українське законодавство виділяє п'ять рівнів вищої освіти на яких здійснюється підготовка фахівців з вищою освітою: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень; науковий рівень [4].

Перший освітній рівень готує бакалаврів. В сучасному значенні термін «бакалавр» означає академічний ступінь або кваліфікацію, що присуджується особам, які освоїли відповідні освітні програми вищої освіти; завершена вища освіта в країнах, які беруть участь у Болонському процесі [5]. Але цей термін має ще декілька значень.

Закон України «Про вищу освіту» (Стаття 5) дає наступне трактування цього поняття: бакалавр — це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра або молодшого спеціаліста визначається закладом вищої освіти. Особа має право здобувати ступінь бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти [4].

Словник української мови пропонує дві семантики цього слова:

1. Звання викладача (доцента) в Духовних академіях Росії та України до 1869 року;
2. найнижчий учений ступінь у старовинних і деяких сучасних західноєвропейських університетах [10].

Семантичний аналіз цього поняття виявив наступне трактування. Існує версія, що слово «бакалавр» походить від латинського слова *baccalarius*, первинне значення якого «підвасал» або від *baccalaria* — «маєток» [2]. З часом цей варіант був перебудований у інше словосполучення *bacca laureatus* — «увінчаний фоном лавра», де *bacca* — «гроно», а *laureatus* (звідси — *lauream*) — від *laurea* «лаврове дерево» і «лавровий вінок» [6]. Інші лінгвісти вважають, що цей термін походить з англійської мови *knight bachelor*, що можна перекласти, як «лицар бакалавр». Цим виразом позначали лицарів, які були підпорядковані своєму сеньйору, і

повинні були нести військову службу. Люди, яких називали *knight bachelor* належали до найнижчої ступені в ієрархії лицарів. Це зазвичай були молоді землевласники, які хотіли стати справжніми лицарями [3].

Бакалавр в розумінні академічного звання ввійшов у практику з XIII століття в західноєвропейських університетах. Уперше це звання було введено на богословському факультеті Паризького університету папою Григорієм IX (1227-1241) для визначення тих студентів, які витримали відповідний іспит та блискуче захистили диспут і, як наслідок, отримали право носити червону камілавку. З часом це звання перекинулось на інші факультети та розповсюдилось по всій Західній Європі [7].

У Росії бакалаврами іменувалися викладачі духовних академій; в кінці 18 століття цей ступінь отримували випускники Вчительського інституту при Московському університеті. Звання бакалавра філософії Московського університету вперше в 1764 році було дано молодшому викладачеві університетської гімназії Івану Федоровичу Яковлеву. У дореволюційній Росії застосовувався вчений ступінь бакалавр, але він мав інше значення в порівнянні із сучасним ступенем вищої освіти — бакалавр. У 1779 році була відкрита Учительська семінарія для підготовки вчителів університетської гімназії. Семінарія утримувалася на кошти благодійників. Студентам, які навчалися за рахунок коштів семінарії, в університеті присвоювали звання бакалаврів. В ході реформ початку XIX століття досвід педагогічної семінарії був врахований при створенні в російських університетах Педагогічних інститутів [2].

Ступінь бакалавра, прийнятий в сучасних системах вчених звань та ступенів багатьох зарубіжних країн, у тому числі Великобританії, США, привласнюється таким, що закінчили університет або інші заклади вищої освіти після складання спеціальних іспитів, а інколи і захисту невеликої за об'ємом реферативної дисертації. У Франції з 1808 року ступінь бакалавра є свідоцтвом про завершення середньої освіти і дає право до вступу до університету. У пострадянському розумінні диплом бакалавра еквівалентний диплому, який отримували випускники радянських вищих навчальних закладів з 4-річним терміном навчання після здачі державних іспитів [1].

Закон України «Про вищу освіту» (Стаття 5) визначає, що перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю [4].

Вища освіта — це стандарт для всієї молоді. Сучасна молодь прагне отримати вищу освіту, тому що вона надає обсяг спеціальних знань, потрібних для реалізації в майбутній професії, робить фахівця професіоналом високої кваліфікації, дає навички спілкування з людьми, з керівництвом, вчить керувати собою, загартовує розум та інтуїцію. Тож вища освіта — невід'ємна складова сучасного життя [8].

Література

1. Бакалавр. URL : <http://vseslova.com.ua/word/Бакалавр-7798u>.
(дата звернення:12.05.2019)
2. Бакалавр (значення). URL :[https://uk.wikipedia.org/wiki/Бакалавр_\(значення\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Бакалавр_(значення))
(дата звернення:11.05.2019)
3. Бакалавр — що означає? URL: <https://модные-слова.рф/2462-bakalavr-hto-znachit.html> (дата звернення: 10.07.2019)
4. Закон України «Про вищу освіту» №. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n353> (дата звернення: 09.07.2019)
5. Значення слова «бакалавр». URL :<https://kartaslov.ru/значение-слова/бакалавр>
(дата звернення:10.05.2019)
6. Карпенко Ю. Бакалавр і магістр. URL:
kulturamovu.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine57-58-20.pdf (дата звернення:
10.07.2019)
7. Кравченко Н.Б. Ступенева сисема освіти: історичний аспект. URL:
http://www.rusnauka.com/NPM/Istoria/1_1_kravchenko%20.doc.htm
(дата звернення: 10.07.2019)

8. Навіщо нам вища освіта? URL:

[http://gazeta.univer.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=976
&Itemid=1000](http://gazeta.univer.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=976&Itemid=1000) (дата звернення: 12.07.2019)

9. Навіщо потрібна освіта? URL: [https://kaf-pv.tntu.edu.ua/navischo-potribna-
osvita.html](https://kaf-pv.tntu.edu.ua/navischo-potribna-osvita.html) (дата звернення: 12.07.2019)

10. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980. — Т. 1. — С. 91. URL :<http://ukrlit.org/slovnyk/бакалавр> (дата звернення: 11.05.2019)